

Vägledning

Energikommunikation Dalarna

2026-03-20

Innehåll

Syfte och mål.....	3
Vägledande principer för kommunikationen, BEKT.....	4
Målgruppsinsikter.....	4
Politiker och kommunledning.....	4
Chefer inom kommuner och kommunala bolag.....	5
Kommunala energiplanerare och strateger.....	5
Energi- och klimatrådgivare.....	6
Plan- och bygglovshandläggare.....	6
Företag.....	7
Stora industriföretag.....	7
Energiproducenter och elnätsbolag.....	8
Invånare.....	8
Föreningsliv och civilsamhälle.....	9
Lokal media och offentliga arenor.....	9
Identifierade kunskapsluckor.....	10
Strategi.....	11
Vad vi vill att målgrupperna ska veta, tycka och göra.....	11
Politiker och högre tjänstepersoner.....	11
Chefer inom kommuner och kommunala bolag.....	13
Kommunala energiplanerare och strateger.....	14
Energi- och klimatrådgivare.....	15
Plan- och bygglovstjänstepersoner.....	16
Elnätsbolag och elproducenter.....	17
Företag.....	18
Invånare.....	19
Lokal media.....	21
Budskapsplattform.....	22
Huvudbudskap.....	22
Tre stöttande grundbudskap.....	22
Gemensam story för Dalarnas Energiomställning.....	23
Vilket material behövs.....	23
Prioriterade aktiviteter.....	24

Kommentar:

Vägledning för Energikommunikation Dalarna har tagits fram inom projektet ”Tillsammans för Dalakommunernas energiplanering” och med finansiellt stöd från Energimyndigheten.

Syfte och mål

Denna kommunikationsplan ska ge berörda aktörer i Dalarna ett gemensamt språk och en gemensam riktning i kommunikationen om energiomställningen. När budskap, värderingar och önskade beteenden hänger ihop blir samverkan enklare och insatserna mer träffsäkra.

Målet är att samordna kommunikationen över organisations- och kommungränser för att skapa tydlighet, igenkänning och större genomslag i energiomställningen.

Syftet med kommunikationen är att bygga förståelse, tillit och delaktighet. Den ska inte bara förklara varför energiomställningen behövs och hur den kan genomföras, utan också skapa utrymme för långsiktiga samtal om svåra avvägningar mellan energi, natur, landskap och lokal utveckling.

Energifrågan berör människors vardag, identitet och relation till platsen de bor på. Därför ska kommunikationen bidra till att:

- Bygga gemensam kunskap om nuläge och framtida behov på ett sätt som är begripligt och relevant lokalt.
- Synliggöra både nyttor och målkonflikter och bekräfta oro och frågor som en naturlig del av omställningen.
- Skapa trygga former för dialog, även när åsikter går isär och när enskilda projekt riskerar att bli konfliktytor.

Kommunikationens uppgift är att kommunicera:

Uppåt till politiska beslutsfattare och ledning

- Skapa förståelse för energiomställningens helhet och långsiktighet.
- Förankra behovet av prioriteringar, investeringar och beslut som möjliggör omställningen.
- Ge beslutsfattare en gemensam bild av nuläge, målbild och lokala konsekvenser inklusive målkonflikter och risker med att inte agera.

Utåt till näringsliv och invånare

- Öka förståelsen för hur energisystemet utvecklas och vilka utmaningar och möjligheter som finns i Dalarna.
- Synliggöra pågående satsningar, goda exempel och lokala initiativ.
- Skapa engagemang och visa hur företag, organisationer och invånare själva kan bidra.
- Skapa samtalsrum för känsliga frågor som skapar oro. Dialogen ska inte bara kopplas till enskilda projekt, utan också till den större helheten och långsiktiga planeringen.

Inåt inom organisationer och samverkande aktörer

- Stärka samsyn och samarbete mellan kommunala förvaltningar, bolag, region, energibolag och andra aktörer.
- Underlätta integration av energi- och klimatperspektiv i planering, investeringar och löpande verksamhet.
- Ge tjänstepersoner och nyckelroller stöd i sin interna dialog och i samverkan med andra aktörer. Säkerställa att kommunikationen används som stöd i planering och genomförande, inte som ett parallellt spår.

Vägledande principer för kommunikationen, BEKT

Betydelse här och nu

För att orka tänka långsiktigt behöver vi förstå varför det spelar roll idag. Bryt ner stora framtidsmål till konkreta, kortsiktiga vinster – som pengar sparade denna månad, tryggare hem, eller att kunna delta i lokal påverkan. Det måste kännas relevant. Nyckelord är till exempel “Idag, redan denna vecka, här och nu.”

Enkelt att agera

Minska friktionen för att komma i gång. Det betyder att ge tydliga, konkreta förslag och vägledning. Använd enkelt, vardagligt språk för att skapa självförtroende hos mottagaren och få mottagaren att ta ett litet första steg. Precisera för politiker och företag vilka beslut som behöver tas idag. Bryt ned målbeteenden och få mottagaren att ta första steget idag.

Känslösamt – alla beslut grundar sig i känslor

Vi kan veta vad som är rätt eller viktigt – för oss själva eller för andra – men det är först när vi känner tillräckligt starkt för något som vi faktiskt agerar. Orden spelar roll, men inte minst det visuella kan väcka starka känslor. Nyckelord för denna princip är betydelse, mening, tillsammans, lämna efter, empati.

Tillsammans – vi gör det ihop

Vi använder kraften i gemenskap och vår fallenhet för social påverkan. Små handlingar spelar roll, dina handlingar har betydelse, tillsammans hittar vi de bästa lösningarna. Exempel på nyckelord är tillsammans, gemenskap, dialog, du är viktig.

Läs mer här: www.energiintelligent.se/energisystem/

Målgruppsinsikter

Politiker och kommunledning

Kommunstyrelser, kommunalråd, nämndledamöter och högre chefer i kommunala bolag.

Politiken pekas ut som den enskilt viktigaste multiplikatorn i energiomställningen. Politiker har mandat att sätta mål, besluta om resurser och prioriteringar samt ge tjänstepersoner rätt förutsättningar att agera. På både kommunal och regional nivå kan politiker normalisera samtalet om energiomställning och tydligt signalera att frågan är prioriterad. Politikernas buy-in är avgörande: när de ser värdet, uttrycker det och driver frågan framåt. Politikens roll är också att skapa trygghet i hur svåra avvägningar hanteras och att hålla i det långsiktiga samtalet, även när frågan blir konfliktfylld.

Kunskap och attityd

Uppfattningen enligt undersökningen bland energiaktörer är att det råder en viss fragmenterad syn på energiomställningen, där man ser delar av problemet men saknar systemperspektivet. Många politiker håller med om att något behöver göras, men energi är en av många viktiga frågor. En iakttagelse från intervjuerna är att politiker tenderar att tro att allmänheten är mer skeptisk eller trött på klimatåtgärder än vad den kanske verkligen är. Detta kan göra att de tvekar att driva frågan offensivt. Det finns också en kort tidshorisont inbyggd i politiken, vilket gör att man fokuserar på det som ger resultat snabbt. Man går ut och in i frågan, beroende på det politiska läget och dagsaktuella händelser. Det finns även en risk för undvikande när frågor

kopplas till landskap och lokala konflikter. Därför behöver politiker stöd i att hålla en saklig, respektfull och trygg samtalston utan att förenkla komplexiteten.

Kunskapsnivån om lokala förhållanden, till exempel hur mycket effekt som finns tillgänglig i nätet för nya etableringar kan vara låg hos både tjänstepersoner och politiker. Attitydmässigt kan det vara svårt för en politiker att hantera målkonflikter, som att investeringar i nät och produktion behövs med påverkan på landskapet. Kommunikationen behöver därför ge en gemensam, återkommande lägesbild: behov, alternativ, konsekvenser och nästa steg.

Roll

Den viktigaste multiplikatorn; sätter mål, prioriterar resurser, normaliserar samtalet. Håller i det långsiktiga helhetssamtalet bortom enskilda projekt.

Chefer inom kommuner och kommunala bolag

Chefer i kommuner och kommunala bolag fungerar som interna förebilder och utgör beslutskedjans andra led. När de tar till sig budskap om energiomställningen kan de förankra dem i sina organisationer och omsätta strategier i praktisk handling. För att det ska lyckas behöver ledningen stå bakom dem och att det är tydligt att energiomställningen är en del av kärnverksamheten, inte ett sidoprojekt vid sidan av. Chefer behöver också ha stöd i hur frågor om landskap, acceptans och oro kan hanteras i intern och extern dialog.

Genom att involvera ledningsgrupper i kommunikationsarbetet, till exempel via workshops och chefsnätverk, sprids budskap och arbetssätt effektivt i organisationen. När cheferna dessutom får konkreta verktyg och får ta del av goda exempel ökar deras benägenhet att själva bli pådrivande. Det har behov av en långsiktig omvärldsbevakning. Chefer behöver även en gemensam lägesbild och ett samtalsstöd för att kunna svara konsekvent på frågor från medarbetare, invånare och media.

Roll

Översätter politiska signaler till prioriteringar och arbetssätt internt. Tryggar genomförandet genom att göra omställningen till en del av ordinarie styrning, uppföljning och vardagsbeslut.

Kommunala energiplanerare och strateger

Arbetar strategiskt med energi- och klimatfrågor.

De har generell hög kunskap om energisystem, tekniska lösningar, potentialer och utmaningar och är ofta motiverade att driva energiomställningen framåt. Samtidigt uttrycker många att det är svårt att hålla jämna steg med den snabba utvecklingen inom teknik, regelverk och marknad. Deras arbete sker i hög grad genom andra; politiker, kommunledning och kollegor i olika förvaltningar, vilket gör deras roll både komplex och beroende av fungerande samverkan. De behöver också stöd i att översätta systemfrågor till begriplig kommunikation för icke-experter.

Många energiplanerare och strateger upplever att de sitter relativt ensamma med ett stort ansvar, begränsade resurser och höga förväntningar. Tidsbrist gör att de inte alltid hinner ta del av omvärldsutveckling eller sprida kunskap internt i den takt som krävs. För denna målgrupp är därför nätverk, forum och gemensamt framtaget material avgörande stöd. De behöver särskilt tillgång till enhetliga underlag som kan användas i dialoger där landskap, acceptans och målkonflikter är centrala.

Roll

Kunskapsnav och intern pådrivare inom kommuner och region. De fungerar som spindeln i nätet mellan politik, förvaltningar, kommunala bolag och externa aktörer. De är ett centralt stöd för politiker och chefer i att omsätta strategier och mål till praktisk handling.

Energi- och klimatrådgivare

Arbetar direkt mot hushåll och småföretag med praktiska råd kring energieffektivisering, uppvärmning, transporter med mera.

Energi- och klimatrådgivare arbetar direkt mot hushåll och småföretag med praktiska råd kring energieffektivisering, uppvärmning, transporter och energianvändning i vardagen. Tillsammans med energistrategerna utgör de en central länk mellan kommunernas energi- och klimatmål och invånarnas faktiska beteenden, och är ofta den första kontakten för personer som vill göra rätt men behöver vägledning. De har också en viktig roll i att fånga upp oro, frågor och missförstånd kopplat till landskap och lokala projekt och kan bidra till en mer trygg samtalston.

Genom att använda aktuellt, enhetligt och vardagsnära material kan rådgivarna säkerställa att tusentals samtal med invånare runt om i Dalarna bär samma budskap, rekommendationer och prioriteringar. Rådgivarna spelar även en viktig roll i att fånga upp återkommande frågor, farhågor och missförstånd, vilket ger värdefull återkoppling till det övergripande kommunikationsarbetet.

För att stärka rådgivarnas roll behövs gemensamma faktablad, samlade FAQ-svar och uppdaterade rådgivningsmallar kring vanliga frågor. Snabba kontaktvägar mellan rådgivare, till exempel genom digitala forum eller särskilda kanaler för erfarenhetsutbyte, bidrar till att kunskap delas löpande och att nya frågor kan hanteras samordnat. På så sätt stärks rådgivarnas förmåga att ge relevant, aktuell och enhetlig service, samtidigt som lokala behov och trender kan fångas upp tidigt och integreras i den fortsatta kommunikationen.

Roll

Kunskapsnav och intern pådrivare; rådgivare och bro till hushåll/småföretag. Trygg samtalspartner som gör det lätt att göra rätt och lätt att förstå.

Plan- och bygglovshandläggare

Tjänstepersoner inom samhällsplanering, bygglov, infrastruktur och liknande områden.

Plan- och bygglovshandläggare har en avgörande roll i att säkerställa att energi- och klimataspekter integreras tidigt i fysisk planering och byggprocesser. De beslut som fattas i översiktsplaner, detaljplaner och bygglovsärenden påverkar energianvändning och flexibilitet i energisystemet under många decennier framåt. Att ta hänsyn till energi redan i planeringsskedet minskar risken för framtida inlåsning i energislukande strukturer och skapar bättre förutsättningar för hållbar samhällsutveckling.

För att möjliggöra detta behöver handläggare tydliga riktlinjer, gemensamma arbetssätt och praktiska verktyg som stöd i det dagliga arbetet. Enhetliga checklistor och mallar med centrala energifrågor i varje plan- och byggskede underlättar prioriteringar och säkerställer att energiperspektivet hanteras konsekvent. Genom att synliggöra och sprida goda exempel från kommuner i Dalarna, där energi- och klimataspekter integrerats framgångsrikt i planprojekt, stärks motivationen.

Kunskap och attityd

Det finns en vilja att planera nya områden energismart, reservera mark för energiproduktion, ställa krav på byggnaders energiprestanda och integrera kollektivtrafiklösningar från start. Men i praktiken upplever många strukturproblem. Energifrågor kanske inte är med i översiktsplaner eller detaljplannedirektiv från början, utan kommer senare. Tids- och resursbrist gör att man prioriterar lagkrav och det mest akuta. De behöver också stöd i att hantera invånardialog på ett sätt som skapar tillit, särskilt när landskapsfrågor engagerar starkt.

Roll

Förhindrar inlåsning i energislukande strukturer. Skapar förutsägbarhet genom tydliga processer, underlag och samråd.

Företag

Företag är en central målgrupp i energiomställningen och avgörande för Dalarnas långsiktiga konkurrenskraft, sysselsättning och utveckling. Många företag arbetar redan aktivt med energi- och klimatfrågor, men upplever osäkerhet kring kostnader, regelverk och tillgången till energi på sikt. Kommunikationen behöver därför tydligt visa hur energiomställningen stärker affären, minskar risker och skapar nya möjligheter, både för det enskilda företaget och för regionen som helhet. Kommunikationen behöver också visa hur företag kan bidra lokalt genom samverkan, flexibilitet och cirkulära lösningar samt vad som krävs för att etableringar ska bli möjliga.

Energieffektivisering och smart energianvändning ger direkta affärsvinster genom lägre driftkostnader, ökad förutsägbarhet och minskad sårbarhet för höga och volatila elpriser. Investeringar i effektiv teknik och egen förnybar energiproduktion kan ofta betala sig på relativt kort tid, samtidigt som de stärker företagets varumärke och attraktionskraft. När företag dessutom anpassar sin energianvändning, exempelvis genom att jämna ut effekttoppar eller bidra till lokal produktion, avlastas elnätet och förutsättningarna förbättras för fler etableringar och tillväxt i Dalarna.

Genom att lyfta konkreta vinster och lokala framgångsexempel tydliggörs att energiomställningen är en strategisk möjlighet. De flesta företag har grundläggande förståelse och arbetar redan med frågorna. Samtidigt finns ett visst motstånd, ofta kopplat till oro för försämrad service, ökade kostnader eller upplevda oppoffringar vid omställning. Den övergripande insikten är dock att ett skifte bort från fossila energislag är nödvändigt.

Stora industriföretag

Dessa är ofta både stora energikonsumenter och viktiga arbetsgivare i regionen. De har generellt hög kunskap inom sina områden och inser att omställningen är nödvändig. Många har redan planer på elektrifiering och effektivisering, men efterfrågar tydliga och långsiktiga spelregler samt stöd i hur de praktiskt ska genomföra förändringar. De kan agera förebilder genom att visa att investeringar i energieffektiv teknik och förnybar energi lönar sig.

Engagemanget drivs av affärsmässiga överväganden: höga elpriser, risk för effektbrist och kundkrav på gröna leverantörskedjor gör att företagen själva söker lösningar. Dock fokuserar de ofta på de stora processerna och missar de mindre åtgärderna som också skulle bidra mycket.

Större företag, särskilt de som redan är engagerade i klimatarbetet, kan agera multiplikatorer gentemot andra företag. De har ofta leverantörskedjor och branschnätverk där goda exempel sprids. Initiativ som Klimatutmaningen är ett exempel där företag som går före drar med sig andra. Dessutom kan företag direkt påverka sina anställda och kunder genom interna kampanjer eller hållbara produkt erbjudanden.

Små och medelstora företag (SME)

Många mindre företag börjar intressera sig för energieffektivisering, till exempel genom klimat- och energikartläggningar. Ofta är det en enskild eldsjäl på företaget som driver dessa frågor, ibland med hjälp av konsulter. Dessa personer kan känna sig isolerade och behöver nätverk, enkla verktyg och inspiration för att orka driva förändring internt. Ofta saknar de överblick över sin egen energianvändning, exempelvis var i processen energiförluster sker (spillvärme, maskiner på tomgång, ineffektiva motorer). När de väl gör energikartläggningar hittar de nästan alltid förbättringspotential, även om de tidigare trodde sig vara effektiva. Inställningen är positiv bland de som engagerar sig, men en del kan känna oro för kostnader eller att det är krångligt.

Roll

Stora energianvändare som gör investeringar och står för innovation. Förebilder och normskapare i näringslivet.

Stora industriaktörer behöver tydliga spelregler och elnätskapacitet för att växa hållbart.

SME: Drivs ofta av eldsjäl; behöver enkla verktyg, tid och lönsamhet för att lyckas.

Företag som etablerar/expanderar: behöver tydlig dialog om lokal nytta, samverkan och hur man tar ansvar i landskapet.

Energiproducenter och elnätsbolag

Elnätsbolag, energibolag, etablerare inom sol-, vind- och vattenkraft.

Energiproducenter och elnätsbolag har ett avgörande inflytande över hur det regionala energisystemet utvecklas. Genom sin tekniska kompetens, systemkunskap och direkta koppling till både produktion och distribution är de nyckelspelare. Elnätsbolagen har en unik position genom sin direkta relation till slutkunder och kan påverka beteenden och efterfrågan genom styrmedel som effektavgifter, lastbalansering, flexibilitetslösningar och löpande dialog om anslutningar. De behöver också bidra till en mer begriplig och transparent bild av kapacitetsläge, tidplaner och alternativ för att minska osäkerhet och konflikter.

För dessa aktörer är energiomställningen enbart en fråga om hur den ska ske; på ett sätt som är tekniskt, ekonomiskt och samhällligt hållbart. Ett effektivt genomförande förutsätter proaktiv och långsiktig planering där elnätsutveckling, energiproduktion och samhällsplanering hänger ihop. Tidig och tydlig kommunikation om planerade etableringar, ökade effektbehov och framtida energiscenarier är avgörande för att nät och produktion ska kunna dimensioneras i rätt tid och på rätt plats. Det behöver också tydliggöras hur hänsyn tas till landskap och hur lokal dialog ska ske.

Elnätsbolagen behöver bidra till en mer begriplig och transparent bild av kapacitetsläge, tidplaner och alternativ för att minska osäkerhet och konflikter. När kommuner, företag och invånare får en bättre förståelse för varför förstärkningar och ny energiproduktion behövs ökar möjligheten till acceptans och samverkan. Genom gemensam och samordnad kommunikation kan energiproducenter och elnätsbolag tydligare positionera sig som möjliggörare i omställningen.

Roll

Nyckelaktör och möjliggörare i energisystemet, med direkt påverkan på både systemutveckling och slutkundernas förutsättningar.

Invånare

Den breda allmänheten är den slutgiltiga målgruppen för energiomställningen.

Det är hushållens beteenden, konsumtionsval och vardagliga beslut som i stor skala avgör om energi- och klimatmålen nås. Samtidigt är invånare en målgrupp som regionala och kommunala aktörer ofta når via andra aktörer och sammanhang som sätter tonen i det offentliga samtalet. Kommunikationen behöver därför både vara direkt och indirekt, samt samordnad över flera nivåer.

Kunskap och attityd

Enligt en enkätundersökning 2026 (Novus) upplever många invånare att de har låg kunskap om energiomställningen. Det råder osäkerhet kring var el produceras, vad som räcker lokalt och varför nya lösningar behövs. Energifrågan är ofta polariserad och det finns en rädsla för konflikt, hot och att ta fel ställning. Kommunikationen behöver därför skapa trygga samtalsrum, inte bara informera. Kommunikationen behöver också vara tydlig med vad som är lokalt påverkligt, och vad som beslutas på andra nivåer. Särskilt viktigt är att visa hur beslut fattas, vad som är påverkligt och vad som inte är det.

Generellt känner folk inte till vad som redan görs i Dalarna, därmed skapas en bild av att inget händer eller att det redan är för sent. Detta bidrar till uppgivenhet och känslan av att det egna bidraget saknar betydelse. Genom att återkommande visa på faktisk förändring kan kommunikationen motverka klimatrötthet.

Samtidigt finns en stark vilja hos många att göra rätt, inte minst för barn och barnbarns framtid. Den offentliga debatten präglas dock ofta av larm, motstridiga budskap och polarisering, vilket kan skapa osäkerhet och misstro. Skepsis mot exempelvis vindkraft eller elbilar kan botten i känslor, lokala konflikter eller bristande tillit till beslutsprocesser. Engagemanget finns ofta

latent och kan aktiveras om människor ser att andra i liknande situationer redan agerar och att deras egna insatser leder till konkreta resultat. Att lyfta både nyttan och avvägningarna ökar trovärdigheten.

Enkätundersökningen visar att naturen och landskapet är ett viktigt kärnvärde, där över 80 vill värna om orörd natur. Det är viktigt att landskapsfrågan finns med i omställningskommunikationen. Kommunikationen behöver därför konsekvent visa hur hänsyn tas till natur, friluftsliv, kulturmiljöer och platser som upplevs extra känsliga och vilka principer som styr lokalisering och avvägningar.

Roll

Invånarnas samlade beteenden, deras acceptans och samtalston påverkar omställningens tempo och genomslag. Genom sina val och sin efterfrågan bidrar de också till att forma politiska beslut och lokala prioriteringar. Kommunikationen riktas i första hand mot hushåll som kan fungera som normbärare och därigenom bidra till en bredare normförskjutning. Invånare är också viktiga bärare av berättelsen vidare i vardagliga samtal.

Föreningsliv och civilsamhälle

Civilsamhällets ledare: Ordföranden i föreningar, eldsjälarna i bygder, lärare, fastighetsägareföreningar.

Föreningsliv och civilsamhälle utgör en viktig kraft i energiomställningen genom sin starka förankring i människors vardag. Idrottsföreningar, bygdegårdar, kulturföreningar, studieförbund, fastighetsägareföreningar, skolor och lokala initiativ når grupper som kommuner och regioner ofta har svårt att nå på andra sätt. Genom sin närhet, sitt förtroendekapital och sina sociala sammanhang kan civilsamhället bidra till att normalisera klimatsmarta beteenden och göra energiomställningen konkret, begriplig och relevant i människors vardag. De kan också fungera som neutrala arenor för samtal när frågorna är känsliga.

Föreningar har stora möjligheter att påverka både genom sitt eget agerande och genom den förebild de är. Praktiska åtgärder som energieffektivisering i föreningslokaler, återbruk av utrustning, samåkning till aktiviteter visar att omställningen går att genomföra. När dessa exempel lyfts fram skapas igenkänning och stolthet, samtidigt som tröskeln sänks för andra att följa efter. Små, vardagsnära exempel är särskilt kraftfulla.

Civilsamhällets ledare; föreningsordförande, lokala eldsjälarna, lärare et cetera fungerar som viktiga multiplikatorer. Deras röster upplevs ofta som nära och trovärdiga. De kan bidra till en nyanserad, lösningsfokuserad och hoppfull berättelse om energiomställningen, och därmed minska polarisering och motstånd.

Roll

Normbärare och förtroendeskapande multiplikatorer som för energiomställningen in i vardagens sammanhang och sociala gemenskaper. Bro mellan kommun och invånare.

Lokal media och offentliga arenor

Lokal media och offentliga arenor spelar en avgörande roll i hur energiomställningen uppfattas av allmänheten. För många invånare är det genom lokalpress, radio, sociala medier, offentliga mötesplatser och evenemang som bilden av energifrågorna formas. Samtidigt finns en risk att medielogiken förenklar komplexa samband eller förstärker konflikt och polarisering, vilket kan bidra till osäkerhet, motstånd eller uppgivenhet hos invånare. Detta ställer krav på tydlighet, konsekvens och tillgängliga förklaringar.

För att motverka detta behöver kommunikationen vara proaktiv, samordnad och långsiktig. Genom att aktivt tillhandahålla relevanta, faktabaserade och lösningsfokuserade berättelser kan kommuner, region och samverkande aktörer i större utsträckning bidra till att forma narrativet kring energiomställningen. När media erbjuder tydliga vinklar, lokala exempel och tillgång till sakkunniga ökar sannolikheten att omställningen skildras som möjlig, meningsfull och förankrad i den lokala verkligheten.

En viktig del i detta arbete är att ibland kommunicera gemensamt över kommun- och organisationsgränser. När kommuner, region, näringsliv och andra aktörer går ut tillsammans med budskap om framsteg, mål och gemensamma satsningar signaleras samsyn och handlingskraft. Detta stärker trovärdigheten, minskar risken för polariserade tolkningar och ökar genomslaget i både traditionella och digitala medier. Parallellt behöver egna kanaler och offentliga arenor användas strategiskt för att nå invånare direkt, utan att vara helt beroende av mediernas urval och dramaturgi. Det är särskilt viktigt att tidigt kommunicera vid potentiellt kontroversiella frågor.

Roll

Opinionsbildare och förstärkare av berättelsen om energiomställningen, med stor påverkan på allmänhetens attityder, kunskap och samtalston. Kan bidra till både ökad förståelse och ökad polarisering beroende på hur kommunikationen hanteras.

Identifierade kunskapsluckor

Här följer en sammanfattning av övergripande kunskapsluckor som har framkommit i djupintervjuer med ett tiotal tjänstepersoner i kommunen och energiexperter.

- **Omvärldskunskap om energisystemet**
Det händer mycket i energibranschen just nu, nya tekniker, nya aktörer och stora investeringar. Många i kommuner och företag känner inte till omfattningen av det som pågår. En uppdaterad omvärldsbevakning behövs, så att lokala beslutsfattare förstår trenderna och kan sätta sina lokala insatser i rätt sammanhang.
- **Den egna kommunens nuläge och roll**
Kommunerna saknar ofta en tydlig bild av sitt eget energiläge. Det kan röra sig om fakta som hur kapaciteten ser ut i elnätet. Vilka större projekt som är på gång i regionen och som påverkar.
- **Framtidsbild och långsiktighet**
Många kommuner ser inte sitt nästa läge, dvs. vilken typ av industri eller verksamheter man vill attrahera i framtiden, hur energibehov och infrastruktur kommer se ut efter 2030. Att skapa en tydlig målbild för kommunen/regionen inom energi och klimat är något som behöver stärkas. Kommunikationsplanen kan behöva förmedla både en inspirerande riktning och betona att vi måste klara av förändring under osäkerhet.
- **Systemförståelse och helhetssyn**
Många aktörer har god kunskap inom sitt ansvarsområde men saknar ett tydligt systemperspektiv på energiomställningen. Därför behövs kommunikation som zoomar ut och visar helheten, hur många små åtgärder tillsammans skapar stora effekter. Många kommuner upplever sig heller inte som avgörande aktörer i den nationella omställningen, trots att deras beslut är viktiga pusselbitar. Här finns ett behov av att bygga stolthet och ansvar genom att tydliggöra hur lokala val bidrar till helheten. På motsvarande sätt förstår företag sin egen energianvändning, men saknar ofta insikt i hur den påverkar elnätets belastning och klimatet i ett större system. Invånare möter enskilda lösningar som solceller och elbilar, men saknar ofta förståelse för hur deras val påverkar elsystemet och hur elsystemets förutsättningar i sin tur påverkar deras vardag.
- **Energieffektivisering och beteende**
Det finns kunskapsluckor hos företag kring var energin förbrukas i onödan. Exempelvis spillvärme som inte tas tillvara, maskiner som står på under lunch, ineffektiva processer som alltid gjorts på ett visst sätt. Det finns ofta outnyttjad potential, även i organisationer som jobbat länge med energi. Alltså behövs fortsatta informationsinsatser som hjälper verksamheter att identifiera sina dolda energibovar. Även hushåll har luckor i kunskap om vad som ger störst effekt.
- **Goda exempel i Dalarna**
Generellt känner inte folk till vad som redan görs i regionen. Dalarna har en mängd spännande initiativ på gång. Allt från världsledande forskning och industri till lokala innovativa projekt. Dessa positiva exempel blir inte alltid kända. Följden blir att invånare

och vissa beslutsfattare tror att inget händer, vilket spär på antingen känslan av hopplöshet eller likgiltighet. Genom kommunikationen behöver vi synliggöra framstegen för att inspirera och skapa lokal stolthet.

- **Effekt och kapacitetsbrist**

Ett specifikt tekniskt område där kunskap brister hos många är begreppen effekt och energi. Att förstå skillnaden mellan energi (kWh) och effekt (kW) är centralt, eftersom mycket av omställningens utmaningar handlar om effekthantering. Här måste kommunikationen bli väldigt konkret och pedagogisk och använda jämförelser och visualiseringar som människor begriper.

Läs mer om Dalarnas energisystem här: www.energiintelligent.se/energisystem/fardplan-for-smarta-energisystem/

Strategi

För att nå ut brett och få till attityds- och beteendeförändringar är det bra att kommunicera genom de personer och organisationer som redan har målgruppens öra. Detta innebär att en betydande del av kommunikationsplanen handlar om ”train-the-trainer”-upplägg, dvs. att förse politiker, chefer, företagsledare, rådgivare och föreningsledare med kunskap, färdiga budskap och verktyg som de sedan kan sprida vidare i sina kanaler. Kommunikationen ska framför allt stödja dialog.

Vad vi vill att målgrupperna ska veta, tycka och göra

Vi behöver primärt fokusera på politiker och kommuner. När det kommer till företag och invånare är vårt primära fokus resursstarka, miljömedvetna hushåll och företag. Vi vill se att kunskap översätts till engagemang och handling

Politiker och högre tjänstepersoner

Viktiga frågor för beslutsfattare:

- Vad händer om vi inte gör något nu?
- Vad kostar det och vad får vi lokalt?
- Hur påverkar detta landskap, acceptans och näringsliv?
- Hur säkra är siffrorna, till exempel effekt/kapacitet, framtida behov?

- Hur säkerställs att invånare blir lyssnade på och hur tas hänsyn till platser med höga natur- och kulturvärden?
- Hur ser processen ut? När kan man påverka och var hittar man samlad information?

Dessa frågor behöver besvaras med konkreta argument i kommunikationen. Till exempel bör vi kunna visa vad som står på spel om vi inte agerar (risk för uteblivna investeringar, ökade framtida kostnader och förlorade jobb), vilka lokala vinster vi får av att agera nu (nya företagsetableringar, lägre energikostnader, ökad trygghet i energiförsörjningen) och hur lösningar kan utformas med hänsyn till landskap och acceptans. Osäkerhet kring siffror om effekt/kapacitet kan mötas med transparens och pedagogiska förklaringar, gärna med jämförelser och lokala exempel som gör tekniken begriplig. Komplettera med tydlighet om hur avvägningar görs och hur olika intressen vägs samman över tid.

Veta

- Att energiomställningen är en strategisk samhällsfråga som påverkar näringsliv, välfärd, markanvändning och kommunens långsiktiga utveckling.
- Hur lokala och regionala behov av energi, effekt och kapacitet ser ut och vilka konsekvenser olika handlingsalternativ får.
- Vad som händer om kommunen inte agerar i tid, i form av risker för uteblivna investeringar, ökade kostnader och minskad attraktivitet.
- Att vi behöver ta ett solidariskt ansvar i Dalarna. Vi kan inte förlita oss på att energietableringar ska ske någon annanstans. Vi måste samverka över kommungränserna.
- Vilka satsningar som redan pågår i den egna kommunen, i länet och nationellt. Konkret kunskap om framgångshistorier, goda exempel.

Tycka

- Att det är viktigt att arbeta tillsammans och skapa förståelse hos alla berörda.
- Att energiomställningen är prioriterad och legitim att driva även när frågorna är komplexa och ibland konfliktfyllda.
- Att det finns ett handlingsutrymme på lokal nivå och att beslut gör skillnad.
- Att invånarnas acceptans och landskapsfrågor kan hanteras genom tydliga processer och tidig dialog.
- Att det är bättre att föra ett sakligt och långsiktigt samtal än att undvika frågan.

Göra

- Sätta tydliga mål och ge långsiktiga uppdrag och resurser till förvaltningar och kommunala bolag.
- Normalisera samtalet om energiomställningen i politiska forum och i mötet med invånare och media.
- Efterfråga gemensamma lägesbilder och konsekvensbeskrivningar inför beslut.
- Stödja samverkan över kommun- och organisationsgränser.

Argument till politiker och kommunledning

1. Vi har kommit långt, men behöver komma längre. Dalarna ligger i framkant och genom att jobba tillsammans över kommungränserna kan vi bli en ledande energiregion i Sverige.
2. Energiomställningen är tillväxt- och trygghetspolitik, inte ett sidoprojekt. Satsningar på energi ger både ekonomisk utveckling och ökad trygghet och säkerhet i kommunen.
3. Brist på nätkapacitet och effekt är en hård begränsning. Vi behöver bädda för långsiktiga etableringar och investeringar.
4. Ett robust och decentraliserat energisystem gör oss till vinnare i en orolig framtid. Ingen enskild kommun kan förlita sig på att någon annan kommun producerar elen. Vi behöver jobba tillsammans.
5. Om inget görs riskerar vi uteblivna investeringar, högre framtida kostnader och förlorade jobb. Men om vi satsar nu får vi nya etableringar, lägre energikostnader och tryggare energitillgång i hela Dalarna.
6. Politiker sätter tonen i samtalet. Prata öppet, lösningsfokuserat och inlyssnande om energiomställningen så normaliserar ni frågan och inspirerar invånarna att delta.

7. Politiker är nyckelspelare. Ni är de viktigaste multiplikatorerna i omställningen. Ert engagemang och era beslut ger tjänstepersoner mandat att agera och motiverar både allmänhet och näringsliv att hänga på.

Kanaler

- Ordinarie styrkedja: KSL >> KS >> KF
- Politikerbriefing.
- Arrangera workshops där vi visualiserar Klimatsmart Dalarna 2045.
- Studiebesök hos goda exempel.

Chefer inom kommuner och kommunala bolag

Veta

- Att energiomställningen är en del av kärnverksamheten och ordinarie styrning, inte ett sidoprojekt.
- Hur frågor om landskap, acceptans och oro kan hanteras i intern och extern dialog.
- Att det finns en gemensam regional lägesbild och samordnade budskap att utgå ifrån.

Tycka

- Alla insatser är viktiga och blir kraftfulla tillsammans.
- Peppande med stöd från politisk och högre ledning i att driva energiomställningen.
- Att gemensamma budskap och verktyg skapar trygghet i rollen.
- Att energiomställningen är relevant för den egna verksamheten och bidrar till långsiktig kvalitet och robusthet.
- Att det är meningsfullt att vara en aktiv förebild i omställningen.

Göra

- Förankra energiomställningen i mål, planer, uppföljning och vardagsbeslut.
- Använda gemensamma samtalsstöd, budskap och underlag i dialog med medarbetare, invånare och media.
- Delta i chefsnätverk, workshops och erfarenhetsutbyte.

Argument till kommunala chefer

1. Energiomställningen är inte ett sidouppdrag. Den är central för kärnverksamheten och ett tydligt ledningsansvar.
2. De beslut som fattas idag om investeringar, upphandlingar, drift, planering och prioriteringar påverkar kommunens och bolagets ekonomiska hållbarhet, leveransförmåga och beredskap på lång sikt.
3. Genom att gå före med energiomställningen kan du bidra att vi tillsammans säkerställer robust drift och god beredskap i en tid av osäkerhet och effektbrist.
4. Långsiktigt kan vi tillsammans sänka kostnader och reducera risker genom energieffektivisering, smart resursanvändning och mindre beroende av sårbara energislag.
5. När du visar att skattemedel används ansvarsfullt och framtidssäkert ökar förtroendet hos politiker, invånare och näringsliv.
6. Genom att prioritera energiomställningen nu skapas handlingsutrymme för framtida samhällsutveckling, nya etableringar och bättre service även längre fram.
7. När kommunala förvaltningar och bolag bevisar att omställningen är möjlig och lönsam, sänks tröskeln för både företag och invånare att agera.
8. När ledningen tydligt står bakom och kommunicerar att det här är en prioriterad del av uppdraget ökar engagemanget bland medarbetarna.
9. Du behöver inte uppfinna hjulet varje gång. Det finns checklistor, guider och framgångsexempel att dra nytta av, vilket gör det lättare att genomföra förändringar inom era ansvarsområden.
10. När du som chef aktivt driver energiomställningen skapar du stolthet både internt och externt. Du visar anställda, invånare och företag att kommunen tar ansvar för framtiden och vågar gå före.

Kanaler & format

- Ordinarie styrkedja KSL >> KS >> KF.
- Workshops.
- Utbildning.
- Chefsbrief: lägesbild + vanliga frågor.

Kommunala energiplanerare och strateger

Veta

- Hur övergripande energi- och klimatmål kan omsättas i praktiskt genomförande i kommunen.
- Hur utvecklingen inom teknik, regelverk och marknad påverkar lokala vägval.
- Hur energi-, landskaps- och acceptansfrågor hänger ihop och kan beskrivas i dialoger.
- Var de hittar aktuella, samordnade och kvalitetssäkrade underlag.

Tycka

- Att de har stöd i sin roll och inte står ensamma med ett stort ansvar.
- Att samverkan och gemensamma arbetssätt gör deras arbete mer effektivt.
- Att deras kompetens är central och efterfrågad i organisationen.
- Att det är meningsfullt att bidra till en gemensam regional riktning.

Göra

- Fungera som kunskapsnav och intern pådrivare i kommunen.
- Använda och sprida gemensamma underlag i dialog med politiker, chefer och kollegor.
- Delta i nätverk och forum får erfarenhetsutbyte och omvärldsbevakning.
- Bidra till att översätta komplexa systemfrågor till begriplig kommunikation för icke-expert.

Argument till kommunala energiplanerare och strateger

1. Ditt arbete är viktigt för att vi tillsammans ska lyckas med energiomställningen lokalt och regionalt.
2. Du är en nyckelperson. Utan ditt helhetsperspektiv riskerar vi kortsiktiga beslut och inläsningseffekter i systemet.
3. Vi klarar omställningen tillsammans genom samverkan, gemensamma underlag och delad kunskap. Du behöver aldrig stå ensam i arbetet.
4. När energi- och klimataspekter kommer in från start i strategier, planer och investeringsbeslut sparar vi tid, pengar och resurser längre fram.
5. Resurser och stöd finns. Du behöver inte hinna allt själv, det finns regionala nätverk, forum och materialbanker som ger dig uppdaterad kunskap och färdiga underlag, så att du kan fokusera på att driva åtgärder.
6. Häng med i utvecklingen. Teknik, regelverk och marknad förändras snabbt. Genom regelbunden omvärldsbevakning, nyhetsbrev och erfarenhetsutbyte kan du hålla dig à jour med det viktigaste för Dalarna.
7. Nätverka för styrka. Tillsammans med andra energistrateger i regionen kan du dela erfarenheter, få nya idéer och känna stöd.
8. Samarbeta över gränserna. Ta initiativ till dialog med planhandläggare, kommunala chefer och energirådgivare. Genom att jobba tvärsektorielt kan ni integrera energi i alla beslutsled och nå bättre resultat.
9. Genom att översätta tekniska och komplexa samband till pedagogiska förklaringar hjälper du politiker och kollegor att fatta kloka, långsiktiga beslut.
10. Ditt engagemang smittar. Ditt engagemang kan inspirera kollegor och chefer att prioritera energiomställningen ännu högre.

Kanaler

- Regionala nätverksträffar för energiplanerare och strateger.
- Regelbunden omvärldsbevakning, exempelvis i form av sammanställningar med fokus på vad som är relevant för Dalarna.
- Gemensam materialbank med presentationsmaterial, faktablad, lokala case och beslutsunderlag som kan användas i dialog med politiker och chefer.
- Tematiska workshops eller kunskapspass kopplade till aktuella frågor.
- Forum för snabb dialog och erfarenhetsutbyte.
- Gemensam FAQ och samtalsstöd för invånardialog: landskap, naturvärden, lokalisering, kompensation/nytta lokalt, process och påverkan.

Energi- och klimatrådgivare

Veta

- Vilka rekommendationer och prioriteringar som gäller inom energiomställningen i Dalarna.
- Hur olika vardagsval kring energi, uppvärmning och transporter hänger ihop med kommunala och regionala mål.
- Hur vanliga frågor, oro och missförstånd kring energi, landskap och lokala projekt kan bemötas på ett sakligt och tryggt sätt.
- Var de hittar uppdaterade, enhetliga och kvalitetssäkrade faktaunderlag.

Tycka

- Att de har ett tydligt mandat och stöd i sin rådgivarroll.
- Att gemensamma budskap och material gör rådgivningen enklare och tryggare.
- Att deras möten med invånare och småföretag är viktiga för energiomställningens genomslag.
- Att deras återkoppling tas tillvara i det fortsatta arbetet.

Göra

- Använda gemensamma faktablad, FAQ och rådgivningsmallar i möten med hushåll och småföretag.
- Föra en trygg, lyhörd och vardagsnära dialog med invånare kring energi- och klimatrådgivning.
- Fånga upp återkommande frågor, farhågor och missförstånd och dela dem vidare i organisationen.
- Delta i erfarenhetsutbyte och samverkan med andra energi- och klimatrådgivare.

Argument till energi- och klimatrådgivare

1. Du är en nyckelperson för att vi tillsammans ska lyckas med omställningen. Dina råd påverkar hur snabbt och effektivt hushåll och småföretag kan ställa om till hållbara vanor.
2. Gör det lätt att göra rätt. Genom att ge tydliga råd, konkreta tips och att fokusera på det som verkligen ger effekt hjälper du invånarna att ta nästa steg i rätt riktning.
3. Alla insatser räknas. Varje hushåll du hjälper bidrar till lägre energianvändning, ökad robusthet i samhället och stärkt konkurrenskraft för Dalarna som helhet.
4. Varje samtal gör skillnad. Du möter människor i deras vardag och varje rådgivningssamtal är ett tillfälle att påverka någon att spara energi eller välja en klimatsmart lösning. De tusentals samtal ni för runtom i länet är en kraft i sig.
5. Enhetliga budskap ger förtroende. När alla rådgivare i Dalarna använder aktuella, enhetliga och vardagsnära budskap får invånarna samma information oavsett kommun. Det skapar igenkänning och ökar förtroendet hos allmänheten.
6. Stödmaterial finns. Tillgång till gemensamma faktablad, uppdaterade FAQ-svar och rådgivningsmallar hjälper dig att ge korrekt och kvalitetssäkrad information i varje möte.
7. Dela erfarenheter med kollegor. Genom snabba avstämningar, digitala forum och nätverk för rådgivare kan ni byta erfarenheter och lösningar. Ni slipper uppfinna hjulet var och en för sig och kan hantera nya frågor effektivt tillsammans.

8. Håll dig uppdaterad. Energifrågor utvecklas ständigt, nya tekniker, stöd och regler kommer hela tiden. Kortare utbildningspass och gemensam omvärldsbevakning gör att du kan känna dig trygg i att dina råd alltid baseras på färsk kunskap.
9. Du är länken mellan mål och verklighet. Som rådgivare kopplar du ihop kommunens klimatmål med invånarnas faktiska beteenden. Utan dig stannar visionerna på papper.
10. Fånga upp och återkoppla. När du märker återkommande frågor, farhågor eller missförstånd hos invånarna, dela den insikten. Genom att föra vidare vad du hör kan kommunerna och regionen förbättra kommunikationen och stödet ytterligare, så att vi hela tiden blir bättre på att hjälpa människor att göra rätt.

Kanaler & format

- Gemensamma faktablad, FAQ-dokument och rådgivningsmallar som används i hela länet.
- Digital materialbank med uppdaterade underlag, lokala exempel och stödmaterial.
- Regelbundna avstämningar eller forum för rådgivare för erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning.
- Enkel prioriteringsguide för hushåll.

Plan- och bygglovstjänstepersoner

Veta

- Varför energi- och klimataspekter behöver integreras tidigt i plan- och byggprocesser.
- Vilka energirelaterade frågor som är särskilt viktiga i olika skeden (översiktsplan, detaljplan, bygglov).
- Hur tidiga planbeslut påverkar energianvändning och flexibilitet i energisystemet på lång sikt.
- Vilka riktlinjer, checklistor och gemensamma arbetssätt som finns som stöd i arbetet.

Tycka

- Att energiperspektivet är en självklar och legitim del av deras uppdrag och att är viktigt att samverka.
- Att de har tydligt stöd i organisationen för att lyfta energi- och klimatfrågor tidigt.
- Att gemensamma arbetssätt och underlag underlättar prioriteringar i en pressad vardag.
- Att det går att hantera invånardialog och landskapsfrågor på ett sätt som skapar tillit.

Göra

- Integrera energi- och klimataspekter tidigt i översiktsplaner, detaljplaner och bygglovsärenden.
- Använda gemensamma checklistor, mallar och riktlinjer i plan- och byggprocessen.
- Samverka med energistrateger och andra berörda funktioner tidigt i planeringen.
- Bidra till tydlig och förutsägbar dialog med exploatörer och invånare.

Argument till plan- och bygglovshandläggare

1. Tidiga beslut i plan- och byggprocessen är avgörande för långsiktig energianvändning och klimatpåverkan.
2. Energiperspektivet måste in som en naturlig del i planeringen. Det är inget som kan läggas till på slutet som ett bihang.
3. Verktyg och rutiner underlättar. Med gemensamma arbetssätt, tydliga riktlinjer och checklistor blir det enklare att fatta hållbara och välmotiverade beslut i varje plan- och byggskede.
4. Bygg in hållbarhet från start. Du som planhandläggare har en unik chans att forma hur vi bygger för decennier framåt. Genom att ställa energikrav och planera smart redan från början undviker vi att låsa in oss i energislukande strukturer.
5. Kräv mandat och stöd uppifrån. Du vill mycket och vet hur man kan planera energismart, men du behöver stöd och resurser för att kunna prioritera dessa frågor även när tiden är knapp. Be om det stöd som behövs.

6. Integrera energi som standard. Se energifrågan som lika självklar som trafik, vatten eller avlopp i planprocessen. När det perspektivet automatiskt finns med i varje projekt blir hållbarhet en naturlig del av utvecklingen, inte ett extra krav.
7. Använd verktygslådan. Det finns praktiska guider, mallar och checklistor framtagna för att hjälpa dig. Dessa verktyg gör att du inte missar energiaspekter även under tidspress, och de sparar tid genom att ge färdiga formuleringar och kriterier att använda.
8. Inspireras av andra kommuner. Ta del av hur andra i Dalarna har integrerat energi i planeringen. Deras erfarenheter kan ge dig idéer och konkreta argument. Att hänvisa till en grannkommun som redan gjort något liknande kan öka acceptansen hos beslutsfattare och kollegor. Det är tillsammans vi gör skillnad!
9. Tillsammans formar vi morgondagens Dalarna. Genom att driva igenom energismarta lösningar nu säkerställer vi tillsammans att framtidens bostadsområden och industrier blir hållbara från grunden. Det du gör i dag hjälper till att slippa kostsamma omvägar och anpassningar i framtiden, en ovärderlig insats för ett hållbart Dalarna.

Kanaler & format

- Praktisk verktygslåda med guider, checklistor, mallar och policyexempel för olika skeden i plan- och byggprocessen.
- Workshops med konkreta case och lärdomar från kommuner i Dalarna.
- Delning av goda exempel och referensprojekt.
- Visualiseringar som kan användas i samråd för att förklara alternativ, avvägningar och påverkan.

Elnätbolag och elproducenter

Veta

- Ni är centrala möjliggörare för elektrifiering, etableringar, klimatomställning och regional utveckling.
- Utan tidig och tydlig kommunikation om planer och behov riskerar kommuner och näringsliv att mötas av ett nej sent i processen.
- Kommuner behöver förstå elnätsbehovet, både nu och på längre sikt för att kunna planera mark, etableringar och infrastruktur.
- Verktyg som energiplan och nätutvecklingsplan är avgörande för samsyn, men kräver dialog för att fungera i praktiken.
- Det finns idag behov av tydligare gränssnitt mellan elnätbolag och kommuner: vem ansvarar för vad, när och hur?
- Öppenhet kring kapacitet, begränsningar, tidsplaner och prioriteringar är avgörande.

Tycka

- Tidig dialog och gemensam planering är viktigt för att undvika låsningar, missförstånd och suboptimering.
- Transparens bygger förtroende på lång sikt.
- Kommuner blir bättre planerings- och samverkansparter när de får rätt förutsättningar, vi kan hjälpa dem att bli en bättre beställare.
- Samverkan krävs för att få ett helhetsperspektiv på energi, markanvändning, näringsliv och samhällsutveckling.
- Delade målbilder mellan elnätbolag och kommun skapar tempo, riktning och samsyn.

Göra

- Initiera tidig dialog med kommuner och näringsliv om planer, ambitioner och elnätsbehov.
- Vara proaktiva i nät- och kapacitetsplanering och koppla den tydligare till kommunens utvecklings- och energiplaner.
- Kommunicera öppet om kapacitet, begränsningar, tidslinjer och prioriteringar och förklara varför.
- Tydliggöra gränssnitt, roller och ansvar mellan elnätbolag och kommun i gemensamma forum och arbetsformer.

- Dela sina långsiktiga målbilder och vägval med kommunen för att skapa samsyn och bättre beslutsunderlag.
- Använda kund- och kommunkontakten för att förklara nyttan med investeringar och visa hur de bidrar till ett robust och flexibelt energisystem.
- Positionera sig som lösningsaktörer och samverkanspartners, inte enbart som nätförvaltare.

Argument till elnätsbolag och energiproducenter

1. Som energiproducenter och elnätsbolag är ni centrala möjliggörare i omställningen i Dalarna.
2. Tidig dialog och gemensam planering är avgörande för att möjliggöra etableringar och tillväxt. Hjälp kommunen att bli en bättre beställare så gör vi stor skillnad tillsammans.
3. Transparens bygger förtroende. Öppenhet om nätens kapacitetsläge, planerade investeringar och vilka behov som finns minskar risken för missförstånd och konflikter och skapar ökat förtroende hos allmänhet och beslutsfattare.
4. Er expertis behövs för att hitta de smartaste lösningarna tekniskt, ekonomiskt och socialt hållbart.
5. När ni planerar elnätsutbyggnad och ny energiproduktion i takt med kommunernas fysiska planering får vi en smidigare omställning där infrastruktursatsningar och behov går hand i hand.
6. Var tydliga och tidiga med att meddela kommande investeringar, förstärkningar och effektbehov. Då kan kommuner och företag anpassa sina planer och stötta er, så att ingen möjlighet går förlorad på grund av sena besked.
7. Förklara nyttan med investeringar. Ju mer ni berättar om varför nätförstärkningar och ny produktion behövs och hur de gynnar lokal utveckling och trygghet, desto större acceptans och samarbete får ni från invånare och kommuner.
8. Utnyttja er kundkontakt. Ni har en direkt relation till hushåll och företag via kundkanaler. Genom dialog, information och smarta styrmedel kan ni hjälpa era kunder att använda energi mer effektivt och flexibelt, vilket gynnar hela systemet.
9. Positionera er som lösningsaktörer. Genom att vara öppna, proaktiva och visa vilja att investera och innovera kan ni ändra bilden av er själva från möjliga bromsklossar till drivkrafter i omställningen. Det bygger goodwill och visar att ni är nyckeln till Dalarnas hållbara framtid.

Kanaler & format

- Återkommande planerings- och samverkansforum mellan elnätsbolag, kommuner, region och näringsliv.
- Gemensamma lägesbilder och visualiseringar av nätkapacitet, energibehov och planerade investeringar.
- Dialogmöten och referensgrupper kopplade till större etableringar eller nätförstärkningar.
- Riktad kommunikation till slutkunder via digitala kanaler, appar och informationsutskick.
- Gemensamma kommunikationsinsatser vid större investeringar för att förklara nyttan lokalt och skapa acceptans.
- Samlad informationsyta med uppdaterad status, tidplaner och vanliga frågor kring nät, kapacitet och anslutningar.

Företag

Veta

- Hur energiomställningen påverkar företagets kostnader, risker och konkurrenskraft på kort och lång sikt.
- Vilka åtgärder inom energieffektivisering, flexibilitet och lokal energiproduktion som ger störst affärsnytta.
- Hur tillgången till energi, effekt och nätkapacitet ser ut lokalt och vad som krävs för etablering eller expansion.
- Vilka stöd, verktyg och samverkansmöjligheter som finns regionalt och lokalt.

Tycka

- Att energiomställningen är en affärsmöjlighet, inte bara en kostnad eller ett krav.
- Att samverka med andra företag och offentliga aktörer stärker den egna verksamheten.
- Att investeringar i energi ger både ekonomisk och strategisk nytta.

Göra

- Genomföra energieffektiviseringar och se över energianvändning och effektoppar.
- Utforska möjligheter till egen eller gemensam förnybar energiproduktion och flexibilitetslösningar.
- Delta i nätverk, initiativ och erfarenhetsutbyte med andra företag.
- Bidra till dialog om lokal utveckling, etableringar och hänsyn till landskap och närmiljö.

Argument till SME-företag

1. Att ställa om är att framtidssäkra verksamheten, men det påverkar också lokalsamhället.
2. Energieffektivisering lönar sig. Effektivare energianvändning minskar driftkostnader, reducerar riskerna och minskar beroendet av osäkra energipriser.
3. Genom att investera i energismarta lösningar blir företaget mer robust och bidrar till ett starkare lokalt energisystem för alla.
4. Tillsammans med andra företag, kommunen och energibolag kan ni skapa bättre förutsättningar för tillväxt och nya etableringar i Dalarna.
5. När ni kommunicerar era energieffektiviseringar och klimatåtgärder inspirerar ni andra företag i regionen. Stora aktörer kan fungera som draglok och sprida goda exempel i sina nätverk.
6. Stöd finns för mindre företag. Utnyttja de energikartläggningar, rådgivningstjänster och nätverk som finns. Enkla åtgärder kan ge oväntat stora besparingar även i mindre verksamheter.
7. Genom att agera proaktivt står ni bättre rustade mot framtida energikriser och skärpta klimatkrav. Att ställa om nu minskar risken för kostsamma överraskningar längre fram och positionerar er som ett framåtblickande företag.
8. Dalarna behöver er och vi behöver jobba tillsammans. Ställ krav vid investeringar och etableringar.

Kanaler & format

- Företagsnätverk, branschorganisationer och näringslivsforum.
- Näringslivsfrukostar, seminarier och tematiska rundabordssamtal med fokus på affärsnytta och konkreta lösningar.
- Casebank med lokala exempel på företag som lyckats med energieffektivisering, effektoptimering eller egen energiproduktion.
- Riktade informationsinsatser i samverka med näringslivskontor, energibolag och elnätbolag.
- Dialogformat vid större etableringar.

Invånare

Hur vi når invånarna

- Politiska företrädare och kommunledning, som signalerar prioriteringar och riktning.
- Kommunala initiativ och mötesplatser som informationskvällar, utställningar och lokala kampanjer.
- Energi- och klimatrådgivningen, som ger konkret vägledning direkt till hushåll.
- Lokala medier, som i stor utsträckning formar berättelsen om energiomställningen.
- Föreningslivet, exempelvis idrotts- och kulturföreningar, där hållbarhetsengagemang kan bli en naturlig del av vardagen.
- Skolor och utbildningsverksamhet, som når både barn och föräldrar och bidrar till långsiktig normförskjutning.

Invånarna i Dalarna är ingen homogen grupp. En central strategi är därför att i ett första steg fokusera på **resursstarka och hållbarhetsmedvetna hushåll**. De som har möjlighet att gå före genom att till exempel installera solceller, energireovera sina bostäder eller ställa om sina transporter. Dessa hushåll kan fungera som normbärare och visa att energiomställningen är möjlig utan att ge avkall på livskvalitet, komfort eller trygghet. Samtidigt behöver kommunikationen undvika att skapa ett vi och dom mellan olika hushåll.

Drivkrafter enligt enkätundersökningen

- Natur, lugn och välbefinnande.
- Trygghet och lokal framtid.
- Barnens framtid.
- Ekonomi.

Veta

- Varför energiomställningen behövs lokalt och hur den hänger ihop med trygghet, ekonomi och framtida livskvalitet.
- Vad som redan har gjorts i Dalarna och att omställningen faktiskt pågår.
- Vad som är möjligt att påverka lokalt och hur beslutsprocesser ser ut.
- Hur hänsyn tas till natur, landskap, friluftsliv och kulturmiljöer i energiomställningen.

Tycka

- Att energiomställningen är begriplig, relevant och angår deras vardag.
- Att deras frågor, oro och värderingar tas på allvar.
- Att det går att bidra utan att göra avkall på trygghet, komfort eller livskvalitet.
- Att det finns hopp och handlingsutrymme, snarare än uppgivenhet.

Göra

- Göra medvetna val i vardagen kring energi, boende och transporter när det är möjligt.
- Söka information och ta del av erbjuden rådgivning och dialog.
- Delta i lokala samtal, samråd och mötesplatser kring energiomställningen.
- Dela erfarenheter och exempel i vardagliga samtal och nätverk.

Argument till invånare

1. Energiomställningen pågår redan i Dalarna och gör skillnad. I Dalarna har vi sänkt koldioxidutsläppen betydligt, men inte tillräckligt.
2. Omställningen är vår framtidsförsäkring. De insatser vi gör tillsammans idag kan stärka både privatekonomin och tryggheten för våra barn och barnbarn. Vi ska värna vårt vackra landskap. Men ibland behöver vi också kompromissa. Det handlar om att välja rätt platser där energietableringar gör minst skada.
3. Alla delar av länet har olika förutsättningar. Vissa platser lämpar sig bättre för energiproduktion än andra. Om vi säger nej utan att se helheten riskerar vi beslut som får konsekvenser längre fram. Vi behöver bidra tillsammans.
4. När vi minskar energianvändningen och producerar mer förnybar energi lokalt blir vi mer självförsörjande och mindre sårbara. Vi står bättre rustade i oroliga tider.
5. Det är lätt att göra rätt när du vet vad som ger effekt. Med tydliga råd och prioriteringar blir det enkelt att fokusera på åtgärder som verkligen gör skillnad.
6. Små insatser tillsammans ger stora resultat. När många hushåll hjälps åt med vardagens energismarta val kan det ge stora besparingar och minskade utsläpp.
7. Det är okej att känna oro. Energi frågor kan väcka starka känslor, särskilt när natur och landskap berörs. Det är viktigt att prata om både möjligheter och svåra avvägningar, öppet, respektfullt och med fakta.

Kanaler & format

- Energi- och klimatrådgivningens samtal och aktiviteter.
- Kommunernas egna kanaler (webb, sociala medier, utskick).
- Lokala medier och lokala berättelser med fokus på lösningar och framsteg.

- Föreningsliv, skolor och lokala evenemang som naturliga mötesplatser.
- Tydliga kampanjer med en konkret uppmaning i taget ("gör detta nu") kombinerat med återkoppling på resultat.

Argument till föreningsliv och civilsamhälle

1. Ni är viktiga förebilder. Föreningar och civilsamhälle visar i praktiken att omställningen är möjlig. Det ni gör inspirerar andra att följa efter.
2. Era insatser bevisar att man kan genomföra energiomställningen i det dagliga livet utan att förlora gemenskap, glädje eller tillgänglighet i verksamheten.
3. Smarta val ger starkare förening. Åtgärder som energieffektivisering i klubblokalen, återbruk av utrustning och samåkning sparar resurser, förbättrar ekonomin och bidrar till ett robust lokalsamhälle.
4. Lokal stolthet och framtidstro. Genom att ställa om tillsammans skapar vi stolthet och en positiv framtidstro. Vi visar att även på ortsnivå kan vi göra skillnad och forma vår egen framtid.
5. Era röster är trovärdiga. När budskap om energi och klimat kommer från en omtyckt tränare, en lokal eldsjäl eller en föreningsordförande lyssnar folk på ett annat sätt. Ni kan prata om omställningen med en ton och i sammanhang som känns nära, vilket ökar chansen att människor tar budskapen till sig.
6. Små förändringar ger stor effekt. Genom att göra enkla förändringar i er verksamhet visar ni konkret att det går att ställa om utan att tappa er förenings själ. När ni byter till LED-belysning, isolerar klubbhuset, inför gemensam resplanering eller väljer miljömärkta produkter, sänder ni en signal till alla medlemmar att hållbarhet är viktig och möjlig.
7. Berätta om och fira det ni gör! När era medlemmar och omgivningen får höra om lyckade hållbarhetsåtgärder, skapas igenkänning och stolthet. Det sänker också tröskeln för andra att våga prova liknande saker.
8. Minska polariseringen. Civilsamhället kan bidra till ett mer nyanserat och hoppfullt samtal om energi och klimat. Genom dialog, inkluderande aktiviteter och att fokusera på lösningar kan ni motverka den konfliktfyllda ton som ibland finns i debatten. Ni visar att omställningen angår oss alla och kan förena olika grupper kring ett gemensamt mål.
9. Ni i föreningslivet fungerar som en länk mellan kommunen och invånarna. Genom ert engagemang sprider ni budskapen djupare ut i lokalsamhällena. Tillsammans med er kan kommunens satsningar nå hela vägen fram, och ännu fler människor kan bli delaktiga i att forma Dalarnas hållbara framtid.

Kanaler & format

- Dialogmöten och nätverksträffar för föreningsledare och lokala eldsjälar.
- Utbildningsinsatser och inspirationsdagar.
- Stödmaterial och enkla guider för energieffektivisering, återbruk och hållbara aktiviteter i föreningar.
- Synliggörande av goda exempel genom kommunens kanaler, lokal media och vid lokala evenemang.
- Integrering av hållbarhetskriterier i kommunal sponsring och bidragsgivning, kombinerat med stöd och vägledning.

Lokal media

- Energiomställningen pågår här och nu i Dalarna och ger konkreta resultat.
- Vi har goda förutsättningar just i Dalarna och kan bli självförsörjande och ett föredöme i Sverige.
- Lokala exempel visar att omställningen är möjlig och relevant i människors vardag.

Kanaler & format

- Pressmeddelanden och nyhetsunderlag om positiva lokala exempel, framsteg och investeringar.
- Gemensamma debattartiklar och pressutspel från flera aktörer för att visa samsyn och riktning.

- Inbjudan till studiebesök och reportage kring lokala projekt, företag och initiativ.
- Kommunernas och regionens egna kanaler: webbplatser, sociala medier, nyhetsbrev och informationsblad.
- Offentliga arenor och evenemang såsom mässor, festivaler, stadskalas och temadagar där energiomställningen kan göras synlig och konkret.

Dalarnas län - Alla - Alla - Växthusgaser totalt

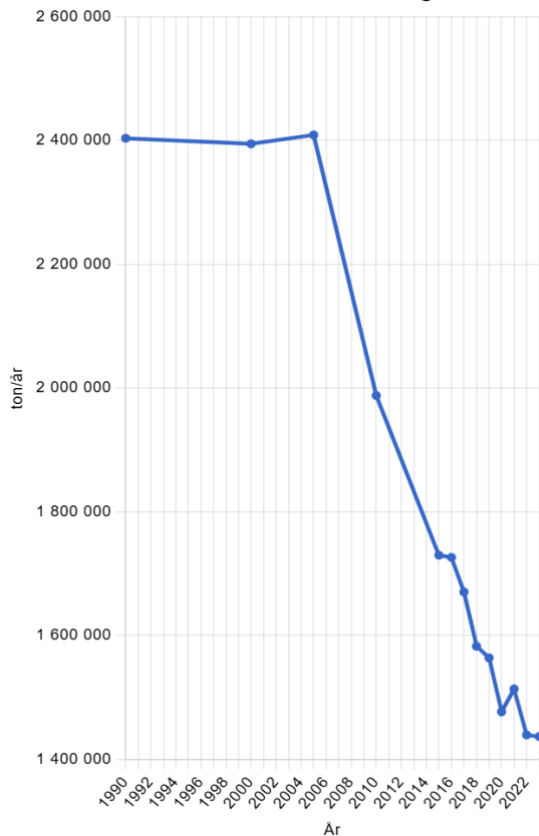

Diagram: Dalarna utsläpp av växthusgaser har minskat med 40 procent mellan 2005–2022. Källa SMHI.

Budskapsplattform

Budskapsplattformen bygger på en grundläggande story som riktar sig till alla målgrupperna. Utöver det finns det ett huvudbudskap, tre stöttande budskap och därefter följer målgruppsanpassade argument för respektive målgrupp.

Huvudbudskap

Dalarna ställer om och vi gör det tillsammans.

Invånare, kommuner och företag gör energiomställningen möjlig och varje steg räknas.

Tre stöttande grundbudskap

Energi är grunden för trygghet och utveckling. Den stärker vår livskvalitet, vårt näringsliv och vår miljö. Det är en investering i dalfolkets framtid.

Vi har förmågan och vi är på väg. Energiomställningen pågår och i Dalarna ligger vi bra till. Vi har minskat utsläppen betydligt, men inte tillräckligt. Nu behöver vi fortsätta satsa på förnybar energi och ett robust elnät för att framtidssäkra.

Vi lyckas genom samverkan och ansvar. Energiomställningen innebär avvägningar, därför behöver vi en öppen dialog, respekt för olika perspektiv och gemensamma beslut. När många bidrar – från val i vardagen till stora investeringar – bygger vi ett mer motståndskraftigt och självförsörjande Dalarna.

Gemensam story för Dalarnas Energiomställning

Dalarna har historiskt visat en enastående förmåga att anpassa sig när tiderna förändras. Från industrialiseringens skiften till dagens utmaningar har vi gång på gång ställt om och kommit ut starkare. Vi är ett stabilt län med stolta människor som löser problem tillsammans.

Idag pågår en omställning som handlar om hur vi använder, producerar och planerar för energi. Den påverkar oss alla; i vardagen, i jobben, i företagen och i hur våra samhällen utvecklas. Energi är inte en sidofråga, utan en grund för trygghet, välfärd och framtida möjligheter. Och vi kan inte vänta på att någon annan ska lösa vårt energibehov.

Koldioxidutsläppen i Dalarna har minskat betydligt, men inte tillräckligt. Samtidigt ökar behoven. Fler transporter, ny industri, digitalisering och elektrifiering gör att vi behöver använda energin smartare och planera långsiktigt. Då skapar vi handlingsutrymme för framtiden med ett Dalarna som är motståndskraftigt, mer självförsörjande och mindre sårbart. När energin finns nära, när systemen är flexibla och när många bidrar, står vi starkare tillsammans.

Det är inte alltid enkelt. Energiomställningen innebär avvägningar mellan utveckling och natur, mellan lokala perspektiv och regionala behov. Därför är det viktigt hur vi gör detta. Med öppenhet, dialog och respekt för människors oro och engagemang.

Vi gör det tillsammans; invånare, kommuner, region, myndigheter och företag, där varje steg räknas. Små insatser i vardagen, stora investeringar i systemet och kloka beslut i planeringen är alla delar av samma helhet. Tillsammans gör vi Dalarna till ett föredöme i Sverige.

Vilket material behövs

Det kan vara bra att definiera vilket material som kan behövas ta fram för att skapa en så homogen kommunikation som möjligt. Följande är exempel:

- **Presentationsmaterial:** Ett generellt material om “Energiomställningen i Dalarna” som kan användas vid politikerbriefingar eller medborgarmöten, med kommunspecifika siffror.
- **Faktablad och infografik:** Lättlästa blad om nyckelämnena eller färdig infografik som kan läggas på den egna webben.
- **Mallar:** För pressmeddelande om ett energiprojekt (så alla kommuner får med rätt vinkling), mall för sociala media-inlägg med gemensamma hashtaggar et cetera.
- **Storytelling-bibliotek:** En samling av argument samt goda exempel/case med färdigskrivna korta berättelser och gärna bilder, som lokala aktörer kan plocka ur och sprida.
- **Train-the-trainer paket:** Material för att utbilda multiplikatorerna. Det kan vara workshop-upplägg, diskussionsfrågor, checklistor, kortare utbildningsfilmer eller frågebatterier som chefer kan användas vid olika typer av möten.
- **Visuellt nuläges- och framtidsmaterial:** En karta eller dashboard som visar var investeringar sker, var det planeras vindkraft, var stora förbrukare finns et cetera, så att man kan visa en helhetsbild. Kanske också visualiseringar över framtidsscenarioer. Detta hjälper i dialog med både politiker och allmänhet att konkretisera saker. Även en visuell visionsbild har efterfrågats.

Prioriterade aktiviteter

- **Metodkit för kommunernas energiplanerare:**
Samla kommunkoncernen samt involvera kommunikatörerna och utifrån Novusenkäten skapa budskap, adressera målformuleringar, men också gapet. Skapa gemensamt språk och budskap samt förtydliga roller.
- **Länsstyrelsens Facebookserie: "Veckans energi":**
Utifrån Novusenkäten berätta om resultat från TDE/E4D projektet. Budskap: Acceptans för olika energislag, skillnader i kön och ålder, alla kan bidra.
- **Skapa en plats där information och goda exempel samlas**
EID:s webbplats kan fungera som hub för information till aktörer, men är inte anpassad för en bredare publik. Goda exempel sprids via webb och nyhetsbrev med olika paketering och fokus (sambandsplanering, arbetstillfällen). Berättelserna (goda exemplen) speglar kommunens situation kopplat till fysisk planering och trygghet.
- **Möten med kommunledningen**
Diskussion om energiplanering, utmaningar, framtids tankar, olika framtids scenarier. Övningar om betydelsefulla platser-acceptans-kommunikation.
- **Reportageserie – vikten av ett tryggt energisystem.**
Att ta hjälp av lokalmedia i en kunskaphöjande reportageserie som även kan ge ringar på vattnet för övriga media. Syftet är att skapa förståelse för hur energisystemet fungerar, våra goda förutsättningar i Dalarna jämfört med andra län. Vikten av att ha ett tryggt energisystem i oroliga tider, så att vi klarar störningar. Detta är angeläget i och med att det är valår.
- Möten med partigrupperna.
- Energipolitisk dag.
- Webinarier.
- Info till länsledning och strategiska gruppen.

